

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/218/193/95

ZMIANY PREFERENCJI WYBORCZYCH PO DEBATACH TELEWIZYJNYCH - WYNIKI BADANIA PANELOWEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Na podstawie wyników badań przeprowadzanych przed wyborami parlamentarnymi '93 można stwierdzić, że polscy wyborcy często zmieniali swoje decyzje w ostatniej chwili. Mimo że w ogólnym układzie preferencji przepływy sympatii nie powodują dużych zmian, to jednak ostatni okres przed głosowaniem okazuje się niezwykle ważny. Przy wyrównanym układzie sił głosy osób decydujących się w ostatnim momencie mogą stanowić ów przysłowiowy jęczyzek u wagi przesądzający o końcowym wyniku. W przypadku ostatnich wyborów prezydenckich przeprowadzone po raz pierwszy debaty telewizyjne z udziałem kandydatów startujących w II turze były wydarzeniem mogącym znacząco wpłynąć na decyzje wyborcze społeczeństwa.

W celu uchwycenia zmienności tych decyzji CBOS przeprowadził badanie panelowe, którego zasadą jest prześledzenie zmian opinii i poglądów tych samych osób w pewnym odstępie czasu. Terminy przeprowadzenia badania były ściśle związane z terminami emisji debat telewizyjnych z udziałem Aleksandra Kwaśniewskiego i Lecha Wałęsy. Pierwszą część sondażu zrealizowano przed debatami, ponownie zaś ankieterzy odwiedzili tych samych respondentów po emisji drugiej debaty¹. Metoda ta pozwoliła lepiej niż inne uchwycić wpływ debat na preferencje społeczeństwa. Informacje te są istotne, ponieważ debaty mogą stać się stałym elementem kampanii wyborczych.

Uczestnictwo w wyborach

Awans Lecha Wałęsy i Aleksandra Kwaśniewskiego do II tury wyborów usatysfakcjonował niewiele ponad jedną trzecią społeczeństwa. Znamienne, że radość i zadowolenie były głównie udziałem tych, którzy oddali głos na Aleksandra Kwaśniewskiego.

¹ **Badanie panelowe** na reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności kraju: 9-12 listopada '95 i 16-20 listopada '95 (N=1132).

Natomiast zarówno wyborców Lecha Wałęsy, jak i zwolenników innych kandydatów, odwołujących się do prawicowego elektoratu, wyniki uzyskane 5 listopada satysfakcjonowały w stosunkowo niewielkim stopniu.

Wydawałoby się, że brak zadowolenia po I turze nie będzie sprzyjać wysokiej frekwencji w II turze. Można było sądzić, że pojawiające się w mediach komentarze, iż będzie to wybór mniejszego zła, zniechęcą część wyborców nie będących zwolennikami ani jednego, ani drugiego z kandydatów. Absencji wyborczej sprzyjać mogła również atmosfera wzajemnych oskarżeń i niepewności co do stanu faktycznego, np. w sprawie wykształcenia Aleksandra Kwaśniewskiego. Tymczasem okazało się, że wszystkie te wątpliwości nie wpłynęły na frekwencję wyborczą, która 19 listopada okazała się nadspodziewanie wysoka. Można przypuszczać, że większość zarzutów została potraktowana jedynie jako część wyborczej gry politycznej. Na wysoką frekwencję wpłynął też niewątpliwie fakt, iż obydwaj kandydaci mieli podobne poparcie.

Porównanie deklaracji, jakie badani złożyli na tydzień przed II turą, z zebranymi tuż przed dniem głosowania, a więc po obu debatach telewizyjnych i nagłośnieniu przez prasę faktów związanych ze sprawami majątkowymi kandydatów, wskazuje, że rozgrywające się wówczas wydarzenia w ostatecznym rozrachunku nie zniechęciły wyborców do wzięcia udziału w głosowaniu. Przeciwnie, nastąpił raczej typowy dla ostatniej fazy kampanii wyborczej dalszy wzrost zainteresowania głosowaniem, czego wyrazem była rosnąca liczba osób deklarujących chęć wzięcia w nim udziału.

Tabela 1. Zmiany deklaracji uczestnictwa w II turze wyborów

w procentach

Czy zamierza Pan(i) brać udział w II turze wyborów prezydenckich?				
I pomiar	II pomiar			I pomiar ogółem
	na pewno tak	jeszcze nie wiem	na pewno nie	
Na pewno tak	76	3	1	80
Jeszcze nie wiem	6	4	1	11
Na pewno nie	2	1	6	9
II pomiar ogółem	84	8	8	100

Procentowane do ogółu badanych.

Przed debatami telewizyjnymi i przed decydującą fazą kampanii wyborczej swoje uczestnictwo w głosowaniu zapowiadało 80% badanych. Kilka dni później - w drugim pomiarze, już 84% respondentów było zdecydowanych wziąć udział w wyborach. W ciągu ostatnich dni przed wyborami zdecydowana większość badanych nie zmieniła swoich zamiarów, podtrzymując swoją decyzję uczestnictwa. Pewna mobilizacja nastąpiła wśród osób poprzednio wahających się, czy iść na wybory - więcej niż co drugi respondent z tej grupy zdecydował się jednak głosować (6% ogółu badanych). Nawet spośród osób uprzednio całkiem dystansujących się wobec wyborów i zapowiadających swoją absencję część postanowiła jednak udać się do lokali wyborczych (2% ogółu ankietowanych). Nieco mniejsza liczba respondentów zmieniła swoją decyzję w przeciwną stronę - część osób deklarujących poprzednio chęć głosowania (łącznie 4% ogółu), być może zniechęcona przebiegiem kampanii, zrezygnowała i postanowiła nie korzystać z przysługującego im prawa wyborczego.

Zmiany preferencji wyborczych

Wydaje się, iż ostatnie dni kampanii wyborczej miały decydujące znaczenie dla ostatecznego wyniku głosowania. Choć zmiany preferencji badanych były (ilościowo rzecz biorąc) niewielkie, a zdecydowana większość pozostała przy swoim kandydacie, jednak - wobec wyrównanych szans obu pretendentów - okazały się wystarczające, by przesądzić o zwycięstwie Aleksandra Kwaśniewskiego. W ciągu kilku dni dzielących kolejne pomiary poparcie dla kandydata SLD wzrosło o 7 punktów procentowych - w stosunku do wcześniejszych deklaracji grupa osób popierających go wzrosła o 9 punktów, o 2 punkty zaś zmniejszyła się liczba jego poprzednich zwolenników. Natomiast poziom poparcia dla Lecha Wałęsy praktycznie pozostał taki sam (por. tab. 2).

Jak wynika ze zmian deklaracji badanych, o wyniku wyborów przesądziły głosy tych, którzy dopiero w ostatnim momencie kampanii decydowali się, komu udzielić poparcia. Kierunek zmian odnotowanych w decyzjach wyborców świadczy, że to właśnie Kwaśniewskiemu udało się przekonać do swojej kandydatury osoby wcześniej niezdecydowane, ale chcące głosować, co zapewniło mu zwycięstwo. Respondenci ci stanowili dodatkowe 6% jego elektoratu. W przypadku Wałęsy takich osób było tylko 2%.

Tabela 2. Zmiany preferencji wyborczych wśród osób deklarujących udział w II turze wyborów

w procentach

Na którego z kandydatów najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w II turze wyborów?				
I pomiar	II pomiar			I pomiar ogółem
	A. Kwaśniewski	L. Wałęsa	jeszcze nie wiem	
A. Kwaśniewski	40	1	1	42
L. Wałęsa	1	40	2	43
Jeszcze nie wiem	6	2	3	11
Nie wybierali się na wybory	2	1	1	4
II pomiar ogółem	49	44	7	100

Procentowane do ogółu badanych.
 UWAGA: osoby deklarujące zamiar skreślenia obu kandydatów stanowiły ułamek procenta ogółu badanych i zostały pominięte w zestawieniu.

Stopień mobilizacji elektoratów

Już na tydzień przed terminem głosowania stopień mobilizacji w elektoratach obu kandydatów był bardzo wysoki i w zasadzie w ciągu ostatnich dni przed terminem wyborów nie uległ zmianie. Za swoim kandydatem zdecydowanie opowiadali się zarówno zwolennicy Lecha Wałęsy, jak i Aleksandra Kwaśniewskiego. Tak wysoki stopień determinacji przyszłych wyborców obu pretendentów niewątpliwie koresponduje z obserwowanymi tylko niewielkimi przepływami między elektoratami, a także wysoką frekwencją wyborczą.

Tabela 3

W jakim stopniu jest Pan(i) przekonany(a), że odda Pan(i) głos na tego kandydata? (średnie wskazań według 10-punktowej skali)	I pomiar	II pomiar
Stały elektorat Aleksandra Kwaśniewskiego*	9.70	9.73
Stały elektorat Lecha Wałęsy*	9.72	9.71
Ogół zwolenników Aleksandra Kwaśniewskiego	9.67	9.62
Ogół zwolenników Lecha Wałęsy	9.69	9.68
Nowi zwolennicy Aleksandra Kwaśniewskiego**	-	8.98
Nowi zwolennicy Lecha Wałęsy**	-	9.28

* Wskazania osób, które nie zmieniły swych preferencji wyborczych między I i II pomiarem.

** Osoby, które zadeklarowały poparcie dla kandydata dopiero w II pomiarze.

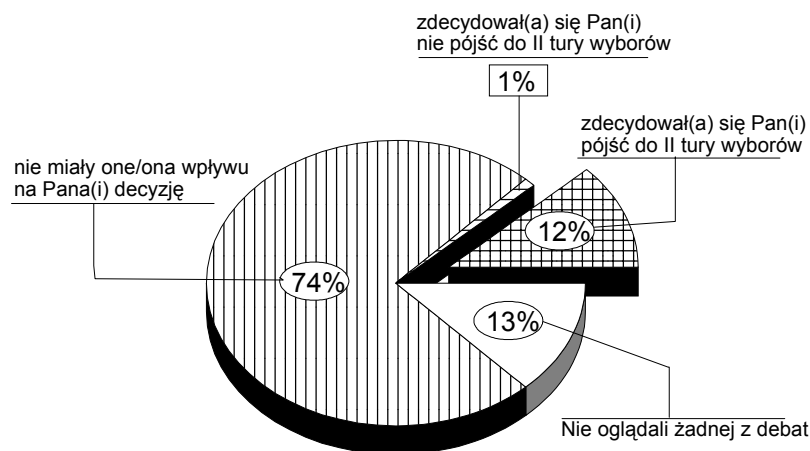
Warto jednak zauważyć, że nieco mniejszą determinacją odznaczali się nowi zwolennicy Aleksandra Kwaśniewskiego - osoby, które dopiero po debatach telewizyjnych zdecydowały się na niego głosować, niż nowo pozyskani zwolennicy Lecha Wałęsy.

Debaty a zmiany preferencji wyborczych

Zdecydowana większość badanych śledziła debaty telewizyjne². Miały one też dość istotne znaczenie dla ich decyzji o uczestnictwie w głosowaniu. Jeśli wierzyć deklaracjom, blisko co ósmy wyborca dopiero pod wpływem debat zdecydował się wziąć udział w wyborach. Jednak zdecydowana większość ankietowanych twierdzi, że nie zaważyły one na ich decyzji uczestnictwa czy absencji w II turze. Tylko nieliczni respondenci (1%) twierdzili, że po obejrzeniu telewizyjnych wystąpień kandydatów zniechęcili się do wyborów.

² Zob. komunikat CBOS „Debaty prezydenckie jako reklama polityczna”, grudzień '95.

RYS. 1. CZY POD WPLYWEM TYCH DEBAT/TEJ DEBATY:

Jak wynika z ocen respondentów, w debatach telewizyjnych zdecydowanie lepiej wypadł Aleksander Kwaśniewski. Ponad trzy czwarte ogółu badanych, którzy je oglądali, uważa, że swymi wystąpieniami w debatach zachęcił ludzi, aby na niego głosowali. Odmiennie wyglądają oceny wystąpień Lecha Wałęsy. Ponad połowa ogółu wypowiadających się na ten temat jest zdania, że występując w tych audycjach raczej zniechęcił do swojej kandydatury.

Tabela 4 w procentach

Jak Pan(i) ocenia, czy dzięki swoim wystąpieniom w debatach telewizyjnych Aleksander Kwaśniewski:	Elektorat Kwaśniewskiego	Elektorat Wałęsy	Ogół badanych
- zachęcił ludzi do głosowania na niego	95	52	76
- zniechęcił ludzi do głosowania na niego	1	26	12
Trudno powiedzieć	4	22	12
	100	100	100

Tabela 5 w procentach

Jak Pan(i) ocenia, czy dzięki swoim wystąpieniom w debatach telewizyjnych Lech Wałęsa	Elektorat Kwaśniewskiego	Elektorat Wałęsy	Ogół badanych
- zachęcił ludzi do głosowania na niego	7	56	27
- zniechęcił ludzi do głosowania na niego	81	21	54
Trudno powiedzieć	12	23	19
	100	100	100

Jest oczywiste, że różnice w ocenach telewizyjnych wystąpień są jeszcze silniejsze w elektoratach obu kandydatów. Zwolennicy Aleksandra Kwaśniewskiego niemal jednogłośnie pozytywnie ocenili wystąpienia swojego faworyta, natomiast ich stosunek do wypowiedzi konkurenta wyraźnie zdominowały oceny negatywne. Sympatycy Lecha Wałęsy nie byli w takim stopniu zachwyceni telewizyjnymi wystąpieniami lidera SLD, jednak większość z nich przyznała, że mogły one zachęcić wyborców do oddania głosu na Kwaśniewskiego. O ile oba elektoraty pozytywnie, choć w różnym stopniu, oceniły wystąpienia Aleksandra Kwaśniewskiego, o tyle ocena wystąpień Lecha Wałęsy była odmienna - swoimi argumentami trafił on wyłącznie do osób już zamierzających na niego głosować. O roli, jaką odegrały telewizyjne debaty w ostatniej fazie kampanii wyborczej, a także sposobie pozyskiwania sympatyków, świadczyć mogą oceny wystąpień obu konkurentów w grupach „starych” i „nowych” zwolenników.

Tabela 6 w procentach

Niezależnie od Pana(i) sympatii politycznych, proszę powiedzieć, który z kandydatów, ogólnie rzecz biorąc, wypadł w tej debacie/tych debatach lepiej, bardziej się Panu(i) podobał?				
	Staly elektorat Kwaśniewskiego	Nowi zwolennicy Kwaśniewskiego	Staly elektorat Wałęsy	Nowi zwolennicy Wałęsy
Aleksander Kwaśniewski	94	97	30	50
Lech Wałęsa	1	2	41	17
Obaj tak samo	4	-	22	29
Trudno powiedzieć	1	1	7	4
Ogółem	100	100	100	100

Wystąpienia Aleksandra Kwaśniewskiego najlepiej ocenili jego nowi zwolennicy, można zatem sądzić, że co najmniej w części właśnie dzięki udziałowi w debatach zyskał ich sympatię i głosy. Natomiast Lech Wałęsa swoimi telewizyjnymi wystąpieniami raczej nie zwiększył w ostatnich dniach przed wyborami swego stanu posiadania. Połowa jego nowych zwolenników ocenia, że w debacie bardziej przekonująco wypadł jednak Aleksander Kwaśniewski, tylko co szósty przyznaje palmę pierwszeństwa obecnemu prezydentowi. Można zatem przypuszczać, że kooptacja do grona zwolenników Lecha Wałęsy odbywała się według innego klucza, raczej wbrew wizerunkowi, jaki wykreował w swoich telewizyjnych potyczkach z liderem SLD. Jedynie zdeklarowani sympatycy Lecha Wałęsy częściej sądzili, że to właśnie on lepiej wypadł w studiu telewizyjnym.

Tezę o przegranej w debatach Lecha Wałęsy potwierdza fakt, że tylko niespełna co czwarty z jego zwolenników deklaruje, iż umocnił się dzięki nim w swojej decyzji poparcia go w wyborach. Natomiast prawie co druga z osób zaliczających się do elektoratu Aleksandra Kwaśniewskiego na trzy dni przed głosowaniem za sprawą debat utwierdziła się w słuszności swojej decyzji o głosowaniu na lidera SLD.

Tabela 7. Debaty telewizyjne a preferencje wyborcze badanych

Czy pod wpływem tych debat/tej debaty:	w procentach	
	Osoby deklarujące poparcie dla A. Kwaśniewskiego (N=462)	Osoby deklarujące poparcie dla L. Wałęsy N=409
– podjął(ęła) Pan(i) decyzję, na kogo głosować	9	3
– umocnił(a) się Pan(i) w swej dotychczasowej decyzji oddania głosu na jednego z kandydatów	45	23
– zmienił(a) Pan(i) dotychczasową decyzję, kogo poprzeć w II turze wyborów	3	1
Debaty telewizyjne nie miały żadnego wpływu na to, kogo poprze Pan(i) w II turze wyborów	36	61
Nie dotyczy - nie oglądał(a)m żadnej z debat	7	12
	100	100

Jeśli wierzyć deklaracjom badanych, to właśnie za sprawą debat telewizyjnych liderowi SLD przybyła ponad jedna dziesiąta jego późniejszych wyborców (12%), co w przeliczeniu oznacza globalny wzrost poparcia dla Aleksandra Kwaśniewskiego o 6 punktów procentowych. Przypomnijmy, że całkowity przyrost netto liczby zwolenników Kwaśniewskiego to 7% ogółu wybierających się do urn (porównaj tab. 2). Z dużym prawdopodobieństwem można zatem stwierdzić, że wzrost poparcia dla Aleksandra Kwaśniewskiego w ostatnich dniach kampanii wyborczej jest głównie wynikiem debat telewizyjnych.

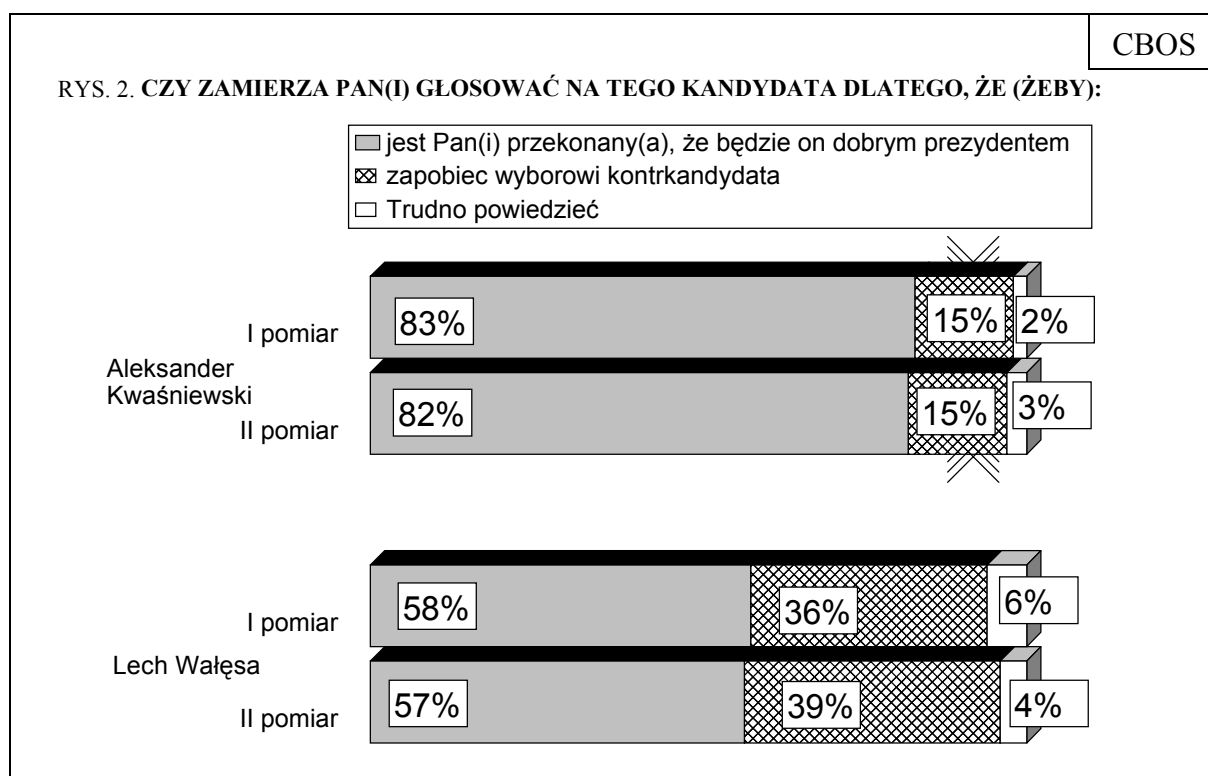
Powyższe dane potwierdzają również tezę, iż dla zwolenników Lecha Wałęsy decyzje o poparciu go w wyborach miały stosunkowo niewiele wspólnego z oceną jego wystąpień w debatach telewizyjnych. Zdecydowana większość sympatyków prezydenta stwierdziła, że w ogóle nie brała tego pod uwagę.

Można zatem powiedzieć, że w ogólnym rozrachunku właśnie za sprawą debat w znacznym stopniu zmaleły szanse Lecha Wałęsy na zwycięstwo wyborcze. Dzięki nim udało mu się przekonać do swej kandydatury tylko 1% osób niezdecydowanych co do osoby kandydata, ale zamierzających iść na wybory. (Tyle samo jednak stracił on na rzecz kontrkandydata.) Większość zwolenników Lecha Wałęsy to, jak się wydaje, osoby, które gotowe były oddać na niego głos zupełnie nie biorąc pod uwagę jego wystąpień telewizyjnych, albo nawet wbrew nim.

Motywy głosowania

Po wyborach prezydenckich dużo się mówi o podziale naszego społeczeństwa. Kwestią podstawową umożliwiającą ocenę faktycznych różnicowań politycznych Polaków jest stwierdzenie, w jakim stopniu wyniki wyborów odzwierciedlają rzeczywiste podziały, a w jakim są skutkiem różnicowań ocen dotyczących wyłącznie indywidualnych walorów kandydatów. Czy głosując wybierano raczej osobę - kandydata, który spełniałby oczekiwania wyborców, czy opcję polityczną? Czy głosowano negatywnie, wybierając tzw. mniejsze zło, czy pozytywnie z przeświadczeniem, że popierany kandydat lepiej nadaje się i lepiej będzie sprawował urząd prezydenta.

Wyborcy Aleksandra Kwaśniewskiego i Lecha Wałęsy, choć równie silnie zdecydowani poprzeć w wyborach swoich faworytów, różnili się jednak wyraźnie, jeśli chodzi o motywy tych decyzji. O sile kandydatury Kwaśniewskiego, jak się wydaje, decydowało przede wszystkim przekonanie, że będzie on dobrym prezydentem. W ten sposób zamiar oddania na niego głosu tłumaczyło aż 82% deklarujących poparcie dla lidera SLD na trzy dni przed głosowaniem. Także w elektoracie prezydenta przeważało przeświadczenie o tym, że Lech Wałęsa będzie właściwym człowiekiem na właściwym miejscu, jednak nie było ono tak wyraźnie dominujące jak u jego konkurenta - żywiła je ponad połowa zdecydowanych oddać na niego swój głos. Aż 39% wyborców decydujących się poprzeć w wyborach Lecha Wałęsę faktycznie głosowało raczej w celu uniemożliwienia zwycięstwa jego kontrkandydatowi.

Warto nieco miejsca poświęcić zmianom, jakim podlegała orientacja badanych w tym względzie. Jakimi motywami kierowały się osoby, które zadeklarowały swoje poparcie dla kandydatów w ostatnim okresie kampanii wyborczej i kilka dni później. Czy po debatach telewizyjnych nadal obstają przy swoim wyborze czy też zmieniły swoje zamiary. By odpowiedzieć na te pytania, w elektoratach każdego z kandydatów wyróżniliśmy stałą jego część - osoby, które nie zmieniły swoich preferencji w okresie między dwoma pomiarami, oraz nowo pozyskanych zwolenników - osoby, które zmieniły swoje preferencje, gdyż poprzednio nie opowiadały się za żadnym z kandydatów albo w ogóle nie wybierały się na wybory.

Tabela 8

w procentach

Czy zamierza Pan(i) głosować na tego kandydata dlatego, że (żeby):	Stały elektorat			
	A. Kwaśniewskiego		Lecha Wałęsy	
	I pomiar	II pomiar	I pomiar	II pomiar
– jest Pan(i) przekonany(a), że będzie on dobrym prezydentem	84	86	62	58
– zapobiec wyborowi kontrkandydata	14	12	34	38
Trudno powiedzieć	2	2	4	3

Ostatnie dni kampanii wyborczej przyczyniły się do utwierdzenia zwolenników Aleksandra Kwaśniewskiego w przekonaniu, że warto na niego głosować, ponieważ będzie on dobrym prezydentem. Natomiast w decyzjach wyborców opowiadających się za Lechem Wałęsą nieco większego znaczenia nabral wątek głosowania negatywnego. Jego zwolennicy częściej niż przed debatami telewizyjnymi zaczęli argumentować swoją decyzję zamiarem niedopuszczenia do wygranej lidera SLD, nieco mniej osób natomiast chciało poprzeć kandydaturę Lecha Wałęsy, żywiąc przekonanie, że będzie on dobrym prezydentem.

Wzrost motywacji taktycznych w głosowaniu na Lecha Wałęsę jeszcze wyraźniej widać w przypadku jego nowo pozyskanych zwolenników.

Tabela 9 w procentach

Czy zamierza Pan(i) głosować na tego kandydata dlatego, że (żeby):	Nowi zwolennicy	
	A. Kwaśniewskiego	L. Wałęsy
– jest Pan(i) przekonany(a), że będzie on dobrym prezydentem	65	43
– zapobiec wyborowi kontrkandydata	28	53
Trudno powiedzieć	6	4

Spośród nielicznych osób, które dopiero po debatach telewizyjnych postanowiły oddać swój głos na Lecha Wałęsę, ponad połowa dokonała takiego wyboru kierowana niechęcią do Aleksandra Kwaśniewskiego lub reprezentowanej przez niego opcji politycznej. Natomiast lider SLD pozyskał wyborców, którzy w zdecydowanej większości powodowani byli przekonaniem, że będzie on dobrym prezydentem. Jednocześnie jednak niemało - bo więcej niż co czwarty z jego nowo zadeklarowanych wyborców - opowiadał się za jego kandydaturą, tak naprawdę chcąc przeciwdziałać reelekcji Lecha Wałęsy. Można zatem stwierdzić, że taktyczne motywy głosowania odegrały w ostatnich wyborach niebagatelną rolę.

Zmiany preferencji wyborczych w ostatnim tygodniu przed głosowaniem były już bardzo niewielkie: zdecydowana większość zwolenników obu kandydatów pozostała przy swojej wcześniejszej decyzji poparcia ich w wyborach. Zmiany te wystarczyły jednak, by przechylić szalę zwycięstwa na stronę Aleksandra Kwaśniewskiego. To jemu bowiem, a nie Lechowi Wałęsie udało się, głównie za sprawą debat telewizyjnych, przekonać do swej kandydatury osoby dotychczas niezdecydowane co do swoich preferencji wyborczych. Można sądzić, że to właśnie ich głosy przesądziły o ostatecznym wyniku wyborów.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy pod wpływem debaty telewizyjnej (debat telewizyjnych):
 1 - zdecydował(a) się Pan(i) pójść do II tury wyborów;
 2 - zdecydował(a) się Pan(i) nie pójść do II tury wyborów;
 3 - te debaty (debata) nie miały wpływu na Pana(i) decyzję
 o braniu lub niebraniu udziału w II turze wyborów

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	1	83	2	982
Płeć					
Mężczyźni	13	1	85	1	437
Kobiety	15	1	82	2	545
Wiek					
do 24 lat	16	3	76	4	97
25-34	14	1	82	2	146
35-44	17	1	82	0	217
45-54	14	1	83	3	157
55-64	10	1	87	2	172
65 lat i więcej	12	2	85	2	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	1	79	2	382
Miasto do 20 tys.	12	2	75	2	130
od 21 do 100 tys.	19	1	77	2	189
101-500 tys.	10	1	87	2	122
501 tys. i więcej mieszk.	9	2	88	1	89
Region					
Północny	9	1	88	2	125
Zachodni	20	0	77	2	124
Środkowozachodni	11	1	86	2	143
Środkowy	19	1	78	2	162
Wschodni	12	4	83	1	118
Południowo-wschodni	12	1	86	2	169
Południowo-zachodni	14	1	82	2	141
Wykształcenie					
Podstawowe	18	1	78	2	339
Zasadnicze zawodowe	14	2	83	2	263
Średnie	10	1	88	1	305
Wyższe	9	3	88	0	75
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	11	2	85	2	54
Prac. umysł. niż. szczebla	11	1	88	1	86
Pracownicy fiz.-umysł.	9	3	79	6	37
Robotnicy wykwalifikowani	15	1	83	2	35
Robotnicy niewykwalifik.	15	4	79	2	52
Rolnicy	19	2	77	2	62
Prywatni przedsiębiorcy	9	0	91	0	35
Bierni zawodowo					
Renciści	13	1	83	3	151
Emeryci	11	1	86	1	240
Uczniowie i studenci	19	3	75	3	36
Bezrobotni	20	1	77	1	70
Gospodynie domowe i inni	20	0	80	0	64
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	13	1	84	2	94
Sektor państwowy	8	3	89	0	109
Sektor prywatny	15	1	80	4	135
Spółdzielczość	14	0	86	0	22
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	15	2	83	0	133
125 - 199	18	2	79	2	113
200 - 274	15	0	83	2	243
275 - 324	9	1	87	4	141
325 i powyżej	11	2	85	1	315
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	1	83	3	387
Średnie	14	1	83	1	422
Dobre	15	1	83	1	173
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	0	92	3	60
Raz w tygodniu	14	1	83	2	574
Kilka razy w roku	14	2	82	2	243
W ogóle nie uczestniczy	17	1	81	1	104
Poglądy polityczne					
Lewica	14	1	84	1	190
Centrum	13	2	83	2	299
Prawica	11	1	87	1	308
Trudno powiedzieć	19	2	75	4	184
Zainteresowanie polityką					
Duże	7	0	93	0	160
Średnie	15	1	83	2	563
Małe lub żadne	15	3	79	3	257

Tabela 2. Czy pod wpływem tych debat: 1 - podjął (podjęła) Pan(i) decyzję, na kogo głosować; 2 - umocili(a) się Pan(i) w swej dotychczasowej decyzji oddania głosu na jednego z kandydatów; 3 - zmienili(a) Pan(i) swoją dotychczasową decyzję, kogo poprzeć w II turze wyborów; 4 - Debaty nie miały wpływu na to, kogo poprze Pan(i) w II turze

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	35	4	52	3	891
Płeć						
Mężczyźni	6	31	5	55	3	409
Kobiety	7	38	4	49	2	482
Wiek						
do 24 lat	11	36	7	46	1	90
25-34	7	40	4	45	5	128
35-44	5	40	6	46	2	203
45-54	8	36	5	47	4	144
55-64	4	27	3	64	1	158
65 lat i więcej	5	31	2	59	2	168
Miejsce zamieszkania						
Wieś	7	32	5	54	2	345
Miasto do 20 tys.	2	29	5	60	3	119
od 21 do 100 tys.	10	42	5	40	3	173
101-500 tys.	6	37	5	50	3	171
501 tys. i więcej mieszk.	6	35	3	53	2	86
Region						
Północny	7	39	3	48	3	108
Zachodni	4	32	4	56	3	117
Środkowozachodni	6	36	2	55	3	132
Środkowy	7	36	6	47	3	155
Wschodni	6	34	6	51	3	97
Południowo-wschodni	6	33	6	51	3	154
Południowo-zachodni	8	34	6	49	2	128
Wykształcenie						
Podstawowe	7	35	4	52	2	299
Zasadnicze zawodowe	7	33	6	50	4	243
Średnie	4	38	3	53	2	279
Wyższe	10	31	4	51	3	70
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	8	35	4	51	2	51
Prac. umysł. niż. szczebla	5	46	1	46	1	89
Pracownicy fiz.- umysł.	0	30	0	61	9	33
Robotnicy wykwalifikowani	11	34	8	42	2	90
Robotnicy niewykwalifik.	2	34	4	58	4	50
Rolnicy	13	23	4	57	4	56
Prywatni przedsiębiorcy	7	37	10	43	3	30
Bierni zawodowo						
Renciści	4	36	5	52	3	133
Emeryci	6	31	2	59	2	216
Uczniowie i studenci	14	24	14	48	0	29
Bezrobotni	6	46	3	43	3	65
Gospodynie domowe i inni	9	38	7	45	2	58
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	5	44	2	46	3	87
Sektor państwowy	4	38	4	52	2	101
Sektor prywatny	10	33	6	48	4	126
Spółdzielczość	5	32	14	45	5	22
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	7	33	4	53	3	118
125 - 199	6	38	1	50	1	103
200 - 274	6	35	6	51	1	217
275 - 324	6	35	5	50	2	127
325 i powyżej	6	36	2	54	2	291
Ocena własnych war. mater.						
Złe	7	34	4	52	3	347
Średnie	5	36	5	51	3	386
Dobre	9	34	4	52	1	158
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	4	31	0	61	4	54
Raz w tygodniu	6	35	0	52	2	50
Kilka razy w roku	8	33	5	52	4	221
W ogóle nie uczestniczy	7	39	5	43	5	95
Poglądy polityczne						
Lewica	8	45	1	47	0	184
Centrum	7	36	8	43	5	266
Prawica	5	29	3	63	1	294
Trudno powiedzieć	8	33	5	50	4	147
Zainteresowanie polityką						
Duże	5	31	3	62	0	153
Średnie	6	38	5	49	2	521
Małe lub żadne	8	31	5	51	5	215

Tabela 3. Jak Pan(i) ocenia, czy dzięki swoim wystąpieniom w debatach telewizyjnych Aleksander Kwaśniewski raczej: 1 - zachęcił ludzi do głosowania na niego; 2 - zniechęcił ludzi do głosowania na niego

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	75	11	13	980
Płeć				
Meżczyźni	79	10	11	438
Kobiety	72	13	15	542
Wiek				
do 24 lat	79	9	11	97
25-34	76	10	14	146
35-44	76	12	12	217
45-54	78	8	13	157
55-64	75	12	14	173
65 lat i więcej	70	16	14	190
Miejsce zamieszkania				
Wies	79	10	11	379
Miasto do 20 tys.	75	10	15	129
od 21 do 100 tys.	74	12	14	189
101-500 tys.	74	11	15	194
501 tys. i więcej mieszk.	66	19	15	89
Region				
Północny	75	11	14	126
Zachodni	76	13	11	122
Środkowozachodni	82	7	11	143
Środkowy	80	9	11	162
Wschodni	79	12	9	117
Południowo-wschodni	76	13	11	169
Południowo-zachodni	60	15	26	141
Wykształcenie				
Podstawowe	76	11	12	337
Zasadnicze zawodowe	73	11	16	263
Średnie	76	13	11	305
Wyższe	76	7	17	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	78	7	15	54
Prac. umysł. niż. szczebla	78	8	14	86
Pracownicy fiz. - umysł.	71	13	16	38
Robotnicy wykwalifikowani	72	14	15	95
Robotnicy niewykwalifik.	73	8	19	52
Rolnicy	85	11	3	62
Prywatni przedsiębiorcy	69	11	20	35
Bierni zawodowo				
Renciści	73	13	15	151
Emeryci	74	14	13	238
Uczniowie i studenci	78	11	9	36
Bezrobotni	84	7	9	70
Gospodynie domowe i inni	76	11	13	63
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	71	11	18	94
Sektor państwowy	80	10	10	109
Sektor prywatny	73	10	17	136
Spółdzielczość	64	9	27	22
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	76	11	13	134
125 - 199	80	12	8	112
200 - 274	76	10	14	240
275 - 324	77	11	13	141
325 i powyżej	74	11	14	315
Ocena własnych war. mater.				
Złe	76	13	11	387
Średnie	74	10	16	421
Dobre	79	11	10	172
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	56	27	17	59
Raz w tygodniu	74	12	14	573
Kilka razy w roku	83	7	10	243
W ogóle nie uczestniczy	78	9	13	104
Poglądy polityczne				
Lewica	97	1	2	190
Centrum	84	7	9	300
Prawica	56	23	21	307
Trudno powiedzieć	73	9	18	183
Zainteresowanie polityką				
Duże	73	13	14	160
Średnie	78	10	12	522
Małe lub żadne	71	13	16	256

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia, czy dzięki swoim wystąpieniom w debatach telewizyjnych Lech Wałęsa raczej: 1 - zachęcił ludzi do głosowania na niego; 2 - zniechęcił ludzi do głosowania na niego

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	55	17	982
Płeć				
Mężczyźni	29	54	17	438
Kobiety	26	56	17	544
Wiek				
do 24 lat	25	65	10	97
25-34	21	60	19	146
35-44	26	57	17	218
45-54	26	51	23	157
55-64	27	54	19	173
65 lat i więcej	39	48	14	191
Miejsce zamieszkania				
Wieś	29	54	17	380
Miasto do 20 tys.	27	55	18	130
od 21 do 100 tys.	25	59	16	199
101-500 tys.	25	57	18	194
501 tys. i więcej mieszk.	34	48	18	89
Region				
Północny	23	58	19	126
Zachodni	25	61	13	122
Środkowozachodni	21	61	18	144
Środkowy	27	54	19	162
Wschodni	34	54	12	118
Południowo-wschodni	28	51	14	169
Południowo-zachodni	28	48	25	141
Wykształcenie				
Podstawowe	31	51	17	338
Zasadnicze zawodowe	30	52	19	264
Średnie	26	60	15	305
Wyższe	13	64	23	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	13	61	26	54
Prac. umysł. niż. szczebla	22	62	16	86
Pracownicy fiz.- umysł.	28	47	26	38
Robotnicy wykwalifikowani	25	61	14	95
Robotnicy niewykwalifik.	23	54	23	52
Rolnicy	35	53	11	62
Prywatni przedsiębiorcy	23	60	17	35
Bierni zawodowo				
Renciści	30	49	21	152
Emeryci	35	52	13	239
Uczniowie i studenci	25	61	14	36
Bezrobotni	17	59	24	70
Gospodynie domowe i inni	33	54	13	63
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	21	54	24	94
Sektor państwowy	25	62	13	109
Sektor prywatny	21	61	18	136
Spółdzielczość	18	55	27	22
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	31	53	16	134
125 - 199	30	52	18	113
200 - 274	27	56	17	241
275 - 324	23	56	21	141
325 i powyżej	29	57	15	315
Ocena własnych war. mater.				
Złe	28	53	18	388
Średnie	26	56	18	421
Dobre	29	57	14	173
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	46	36	19	59
Raz w tygodniu	33	50	18	575
Kilka razy w roku	18	67	16	243
W ogóle nie uczestniczy	13	69	17	104
Poglądy polityczne				
Lewica	7	82	11	190
Centrum	16	69	15	300
Prawica	53	27	20	309
Trudno powiedzieć	25	51	24	183
Zainteresowanie polityką				
Duże	32	53	15	161
Średnie	26	59	15	563
Małe lub żadne	29	48	23	256

Tabela 5. Niezależnie od Pana(i) sympatii politycznych, proszę powiedzieć, który z kandydatów, ogólnie rzecz biorąc, wypadł lepiej w tych debatach (tej debacie), bardziej się Panu(i) podobał? 1 - Aleksander Kwaśniewski; 2 - Lech Wałęsa; 3 - Obaj tak samo

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	15	13	4	984
Płeć					
Mężczyźni	70	14	12	4	438
Kobiety	66	16	14	4	546
Wiek					
do 24 lat	76	8	11	4	97
25-34	69	14	13	4	146
35-44	70	15	12	3	218
45-54	71	13	11	6	157
55-64	66	14	13	6	173
65 lat i więcej	60	22	16	2	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	69	15	13	3	382
Miasto do 20 tys.	68	13	16	3	130
od 21 do 100 tys.	66	14	13	7	189
101-500 tys.	71	14	11	4	121
501 tys. i więcej mieszk.	62	21	11	6	89
Region					
Północny	71	10	14	4	126
Zachodni	72	13	10	6	124
Środkowo-zachodni	73	13	12	3	144
Środkowy	70	14	12	4	162
Wschodni	69	14	14	4	118
Południowo-wschodni	66	17	14	3	169
Południowo-zachodni	55	23	16	6	141
Wykształcenie					
Podstawowe	67	17	13	3	340
Zasadnicze zawodowe	66	16	13	5	264
Średnie	69	13	15	4	305
Wyższe	75	12	7	7	75
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	67	13	11	9	54
Prac.umysł.niż.szczebla	74	9	12	5	86
Pracownicy fiz.-umysł.	55	16	12	19	38
Robotnicy wykwalifikowani	67	19	16	3	38
Robotnicy niewykwalifik.	73	13	10	4	52
Rolnicy	77	13	10	0	62
Prywatni przedsiębiorcy	66	20	14	0	35
Bierni zawodowo					
Renciści	64	15	16	5	152
Emeryci	63	19	14	3	240
Uczniowie i studenci	72	6	14	8	36
Bezrobotni	81	3	14	1	70
Gospodynie domowe i inni	66	22	9	3	64
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	69	15	12	4	94
Sektor państwowy	65	16	14	6	109
Sektor prywatny	71	15	10	5	136
Spółdzielczość	77	9	9	5	22
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	67	13	16	3	134
125 - 199	70	18	10	2	113
200 - 324	72	12	11	5	243
275 - 324	65	18	13	4	141
325 i powyżej	67	16	13	5	315
Ocena własnych war. mater.					
Złe	67	15	14	4	389
Średnie	66	16	13	5	422
Dobre	73	13	10	3	173
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	33	20	10	60
Raz w tygodniu	64	18	13	4	575
Kilka razy w roku	77	6	14	3	244
W ogóle nie uczestniczy	83	7	6	5	104
Poglądy polityczne					
Lewica	97	0	3	0	190
Centrum	80	6	11	3	300
Prawica	38	36	20	6	309
Trudno powiedzieć	69	11	14	6	184
Zainteresowanie polityką					
Duże	65	21	11	3	161
Średnie	70	14	12	4	623
Małe lub żadne	65	14	17	4	258